

STORTINGET

Innst. 300 S

(2017–2018)

Innstilling til Stortinget
fra transport- og kommunikasjonskomiteen

Dokument 8:142 S (2017–2018)

Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Per Espen Stoknes, Siri Gåsemyr Staalesen og Torstein Tvedt Solberg om smarte byer

Til Stortinget

Bakgrunn

I dokumentet fremmes følgende forslag:

- «1. Stortinget ber regjeringen utarbeide en nasjonal smartbystrategi som omhandler en sikker og åpen smartbyinfrastruktur, herunder utrede behovet for sikre nasjonale dataplattformer og standarder, samt sikre det offentliges eierskap til data for å sikre fellesskapets del av fremtidig verdiskaping og legge grunnlag for fremtidig innovasjon.
2. Stortinget ber regjeringen i forbindelse med statsbudsjettet for 2019 vurdere behovet for en nasjonal finansieringsordning for smartbyinitiativer som belønner samarbeidsprosjekter og nasjonal skalering av lokale initiativer.
3. Stortinget ber regjeringen i forbindelse med statsbudsjettet for 2019 igangsette et støtteprogram for kommunale mulighetsstudier om smarte byer/kommuner.»

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Øystein Langholm Hansen, Kirsti

Leirtrø, Sverre Myrli og Ingalill Olsen, fra Høyre, Solveig Sundbø Abrahamsen, Jonny Finstad, Nils Aage Jegstad og lederen Helge Orten, fra Fremskrittspartiet, Tor André Johnsen, Morten Stordalen og Bengt Rune Strifeldt, fra Senterpartiet, Siv Mossleth og Ivar Odnnes, fra Sosialistisk Venstreparti, Arne Nævra, og fra Venstre, Jon Gunnes, viser til representantforslag 142 S (2017–2018) om smarte byer. Komiteen merker seg at forslagsstillerne hevder at Norge trenger en nasjonal smartbystrategi, og at forslagsstillerne viser til at mulighetene for innovasjon, arbeidsplasser og bedre byer for innbyggerne er enorme hvis det satses riktig og tidnok. Forslagsstillerne viser her til at slike initiativer i norske kommuner krever en overordnet nasjonal strategi som kan ramme inn satsningen og tilrettelegge med nødvendige virkemidler og støtteordninger.

Komiteen merker seg at forslagsstillerne viser til at byer i hele verden står overfor store utfordringer. I dette arbeidet er Norge et lite land, men har likevel store fortrinn. Komiteen viser til at Norge har en av verdens mest teknologiavanserte befolkninger og god digital infrastruktur, samt at Norge som lite land kan bevege seg fort og dra nytte av et tett samarbeid mellom det offentlige, næringslivet og akademien.

Komiteen viser til at begrepet «smarte byer» har slått rot internasjonalt som en samlebetegnelse på innovative, IKT-baserte måter å organisere små og store deler av livet i byene på, og at formålet med «smarte byer» er å fornye, forenkle og forbedre byene fra både innbyggernes, næringslivets og offentlig sektors perspektiv. Komiteen merker seg at forslagsstillerne hevder at en satsning på smarte byer eksempelvis kan bidra til bedre mobilitet og bedre utnyttelse av byrommet, bedre in-

formasjon til byrommet, mer effektiv utnyttelse av energi og andre ressurser, bedre beslutninger for byplanlegging m.m.

Komiteen merker seg videre at forslagsstillerne hevder at en nasjonal smartbystrategi må vurdere behovet for én eller flere nasjonale plattformer for smartbydata samt felles standarder. Mange smartbysatsninger vil være overlappende, og en nasjonal plattform vil dermed kunne være ressursbesparende. Komiteen viser videre til at en betydelig del av verdien i smartbyprosjekter vil ligge i dataene som genereres og samles inn, og forslagsstillerne presiserer at det er viktig at den enkeltes personvern sikres.

Komiteen viser til at mange kommuner i dag er i gang med gode og spennende initiativer, der de bruker digital teknologi til å forbedre innbyggernes livskvalitet, lage bedre tjenester og redusere klima- og miljøproblemer. Komiteen gleder seg over dette og er enig med kommunal- og moderniseringsministeren i at statens politikk må støtte opp under disse viktige moderniserings- og omstillingsprosjektene, slik statsråden skriver i sitt svarbrev til transport- og kommunikasjonskomiteen datert 20. mars 2018.

Komiteen er videre enig i at det er viktig at kommunene selv er i førerretet i dette arbeid, gjerne i samspill med lokalt næringsliv, da det er kommunene selv som vet best hva de viktigste innsatsområdene er lokalt.

Komiteen merker seg at regjeringen foreløpig ikke har sett det hensiktsmessig å utarbeide en egen nasjonal strategi for smarte byer, og viser til at behovet og utfordringene, samt kommunenes prioriteringer og initiativer, er for ulike til at en felles nasjonal oppskrift er tjenlig. Komiteen merker seg videre at det på denne bakgrunn har blitt lagt opp til at de initiativer som kommuner og fylkeskommuner selv tar, kan benytte seg av eksisterende statlige virkemidler.

Komiteen viser til at mobilitet og samferdsel er viktige element i alle smartbysammenhenger, og merker seg at Samferdselsdepartementet peker på at rask teknologisk utvikling kombinert med reformer og nye løsninger gir bedre muligheter enn tidligere til å realisere et effektivt og klimavennlig transportsystem. Komiteen viser til at de viktigste trendene i samferdselssektoren er elektrifisering, autonomi, digitalisering og fremvekst av nye tjenestekonsept, og dette er trender som trolig vil ha størst effekt i byområdene. Komiteen viser videre til at det på denne bakgrunn gjennom Meld. St. 33 (2016–2017) Nasjonal transportplan 2018–2029 er varslet en betydelig økt innsats innen teknologi og digitalisering i samferdselssektoren. Komiteen viser her til at det i oppfølgingen av Nasjonal transportplan i 2018 blant annet er bevilget 30 mill. kroner til den nye forsknings- og innovasjonssatsningen Pilot T, og at det pågår en konkurranse om inntil 100 mill. kroner mellom fylkeskommunene om «Smartere transport i

Norge». Før jul vedtok i tillegg Stortinget lov om utprøving av selvkjørende kjøretøy, som trådte i kraft 1. januar 2018.

Komiteen merker seg videre at statsråden i sitt svarbrev viser til at i de kommende (re)forhandlingene om byvekstavtaler, legger Samferdselsdepartementet opp til at avtalepartene i arbeidet med gjennomføring av byvekstavtalene skal vurdere et samarbeid med lokale smartbyinitiativ eller lignende der dette er hensiktsmessig. Komiteen merker seg også at det i regjeringens nye politiske plattform fremgår at regjeringen vil gjennomføre en omfattende evaluering av norske lover og regler med sikte på å identifisere unødvendige regler som hindrer eller forsinker bruk av transportteknologi og IKT-løsninger, og at det skal legges til rette for bruk av intelligente trafikksystemer, autonome løsninger og annen teknologi i transportsektoren der det gir bedre kapasitetsutnyttelse, økt trafikksikkerhet og et bedre tilbud til de reisende. Komiteen gleder seg over dette.

Komiteen merker seg videre at statsråden i sitt svarbrev viser til at det også er iverksatt andre tiltak som kan støtte opp om byers og kommuners arbeid for å bli smartere. Blant annet er virkemidlene for digitalisering i kommunesektoren godt tilpasset arbeid med smarte byer og kommuner, og i statsbudsjettet er det bidratt med 125 mill. kroner til utvikling og deling av nye digitale løsninger i kommunene gjennom DigiFin. Videre er også de næringsrettede innovasjonsvirkemidlene aktuelle virkemidler å bruke til smarte byer, eksempelvis offentlige forsknings- og utviklingskontrakter.

Komiteen viser videre til at smarte byer også er et område som har stor oppmerksomhet i EU, noe som kommer norske byer til gode. Blant annet har Stavanger fått støtte til Triangulum-prosjektet, og både Larvik, Trondheim, Stavanger og Oslo er valgt ut som partnere i arbeidet med å utvikle bærekraftige europeiske byer i EU-samarbeidet Urban Agenda.

Komiteen merker seg at det i representantforslaget særlig løftes frem problemstillinger rundt datahåndtering, som aktualiserer problemstillinger rundt tilgjengeliggjøring av offentlige data, hvordan eierskap til data skal forvaltes, hvordan det offentlige håndterer data som samles inn, og om det er behov for én eller flere felles plattformer for deling av data. Komiteen viser til at statsråden i sitt svarbrev presiserer at dette er problemstillinger som regjeringen arbeider med, og at det blant annet gjennom Digital Agenda er utpekt fem spesielt viktige områder der det nå er utarbeidet strategier for tilgjengeliggjøring av offentlige data, herunder transport og samferdsel.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre, merker seg videre at statsråden presiserer at kommunal- og moderniseringsdepartementet kommer til å fortsette å

følge dette saksområdet og jobbe videre for å avdekke spesifikke hindringer eller barrierer hvor byer og kommuner selv signaliserer at det er behov for økt samordning.

Flertallet viser til at det i regjeringens plattform er nedfelt at arbeid med innovasjon i offentlig sektor må forsterkes for å sikre gode tjenester, bedre samordning og god bruk av samfunnets ressurser. Som statsråden påpeker i sitt svarbrev til transport- og kommunikasjonskomiteen, er Jeløya-plattformen også tydelig på at regjeringen vil utvikle en strategi for digitalisering i offentlig sektor for å forsterke innsats, samarbeid og samordning. Statsråden understreker også at dette er arbeid som kommunal- og moderniseringsdepartementet vil følge opp. Flertallet er enige i at de pågående initiativ, og de ordninger og tiltak som allerede er opprettet, sammen med tiltakene i regjeringens plattform, vil bidra til viktige forbedringer for å kunne realisere smartere byer og samfunn. Flertallet mener på denne bakgrunn at regjeringen allerede leverer på dette punktet og er enige med kommunal- og moderniseringsdepartementet i at det ikke er naturlig at det opprettes nye, spesifikke på poster på statsbudsjettet nå.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til at smartbybegrepet inneholder veldig mye. Det omfatter alle deler av samfunnet, så som samferdselssektoren, helse- og omsorgssektoren, offentlig forvaltning og mye, mye mer. Det er viktig, slik forslagsstillerne påpeker, at Norge benytter anledningen til å ligge i forkant av utviklingen. Forslagsstillerne argumenterer godt for sitt syn, og de sier at det faktum at Norge er et lite land, er et fortrinn. Men for å utnytte dette fortrinnet bør det nå lages en strategi for smartbyutviklingen i Norge. Dette er disse medlemmer enige i, og derfor fremmer disse medlemmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen utarbeide en nasjonal smartbystrategi som omhandler en sikker og åpen smartbyinfrastruktur, herunder utrede behovet for sikre nasjonale dataplattformer og standarder, samt sikre det offentliges eierskap til data for å sikre fellesskapets del av fremtidig verdiskaping og legge grunnlag for fremtidig innovasjon.»

«Stortinget ber regjeringen i forbindelse med statsbudsjettet for 2019 vurdere behovet for en nasjonal finansieringsordning for smartbyinitiativer som belønner samarbeidsprosjekter og nasjonal skalering av lokale initiativer.»

«Stortinget ber regjeringen i forbindelse med statsbudsjettet for 2019 igangsette et støtteprogram for kommunale mulighetsstudier om smarte byer/kommuner.»

Disse medlemmer mener det er avgjørende at offentlig sektor er offensive hva gjelder digitalisering og teknologiutvikling. Disse medlemmer understreker at offentlig sektor hele tiden må se etter nye måter å ta i bruk ny teknologi på en forsvarlig måte i sin virksomhet, både nasjonalt og lokalt. Disse medlemmer støtter derfor at Norge skal utarbeide en smartbystrategi og gjøre det mulig for lokale myndigheter å se på ulike måter de kan implementere smartbyinitiativ på. Disse medlemmer mener smartbystrategien bør være så åpen og omfattende som mulig, og se særlig på personvern hensyn. Videre bør strategien vurdere hvordan smartbyteknologi kan gjøres mest mulig tilgjengelig, og hvordan strategien kan bidra til gode miljøvennlige løsninger.

Uttalelse fra kommunal- og forvaltningskomiteen

Transport- og kommunikasjonskomiteen avga foreløpig innstilling den 8. mai 2018 og sendte denne til kommunal- og forvaltningskomiteen til uttalelse. Kommunal- og forvaltningskomiteen svarer i brev av 15. mai 2018:

«Kommunal- og forvaltningskomiteen viser til brev fra transport- og kommunikasjonskomiteen av 8. mai 2018 hvor komiteen er bedt om å gi sin uttalelse til transport- og kommunikasjonskomiteens utkast til innstilling til Dokument 8:142 S (2017–2018) Representantforslag om smarte byer.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet mener at forslaget om en nasjonal smartbystrategi er positivt, men vil understreke at flere av utfordringene som løftes fram er generelle utfordringer for kommunene og som derfor må løses av og for en samlet kommunesektor. Disse medlemmer er enige i transport- og kommunikasjonskomiteens understreking av at det er viktig at kommunene selv er i førerretet i moderniserings- og omstillingsarbeidet, gjerne i samspill med lokalt næringsliv og andre lokale aktører.

Komiteens medlem fra Kristelig Folkeparti viser til at begrepet «smarte byer» er vidtrekkende og kan omhandle alt fra IKT-utvikling og smarte energiløsninger til så vel effektive mobilitetsløsninger og informasjonshåndtering som planlegging av rasjonell og effektiv infrastruktur. Dette medlem viser til at en rekke kommuner allerede i dag bruker digital teknologi til å forbedre innbyggernes livskvalitet, lage bedre tjenester og redusere klima- og miljøproblemene. Dette medlem er enig med transport- og kommunikasjonskomiteen i at kommunene selv må være i førerretet i arbeidet, gjerne i samspill med lokalt næringsliv. Samtidig mener dette medlem at regjeringen må være pådriver og partner knyttet til statlige virkemidler, insentiver og kompetanse.

Dette medlem viser til at staten gjennom blant annet Meld. St. 27 (2015–2016) Digital agenda for Norge — IKT for en enklere hverdag og økt produktivitet, og

Meld. St. 33 (2016–2017) Nasjonal transportplan 2018–2029, har forpliktet seg til økt innsats innen teknologi og digitalisering.

Det te m e d l e m viser til kommunal- og moderniseringsministerens svarbrev til transport- og kommunikasjonskomiteen, og det te m e d l e m er enig i at det ikke er hensiktsmessig å utarbeide en egen nasjonal strategi for smarte byer nå, da behovet og utfordringene samt kommunenes prioriteringer og initiativer er for ulike til at en felles nasjonal oppskrift er tjenlig. De t t e m e d l e m støtter tilrådingen fra transport- og kommunikasjonskomiteen.

Det te m e d l e m viser til at utfordringer med mobilitet og samferdsel vil bli stadig viktigere i fremtidens byer. For å løse utfordringene blant annet knyttet til trafikkikkerhet, kapasitet, miljø og klima mener det te m e d l e m det er viktig med modernisering av transportsystemet. Dette medlem mener eksempelvis at økt bruk av intelligente transportsystemer vil kunne være en viktig faktor i slike moderniseringsprosesser. De t t e m e d l e m viser til at systemer for anvendelse av informasjons- og kommunikasjonsteknologi i vegsektoren kan påvirke atferd og forbedre transportløsninger og trafikkavvikling. Nye teknologiske løsninger kan gi bedre framkommelighet, øke trafikkikkerheten, og bidra til lavere utslipp fra transportsektoren. De t t e m e d l e m mener det er viktig at regjeringen er aktiv i arbeidet med å modernisere transportsystemet ved hjelp av teknologisk innovasjon og tidlig bruk av nye løsninger, samt sørger for oppdatering av regelverk og innføring av ny relevant lovgivning ved behov.

Ko m i t e e n viser for øvrig til merknader og forslag fra sine respektive partier i transport- og kommunikasjonskomiteen.»

Forslag fra mindretall

Forslag fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen utarbeide en nasjonal smartbystrategi som omhandler en sikker og åpen

smartbyinfrastruktur, herunder utrede behovet for sikre nasjonale dataplattformer og standarder, samt sikre det offentliges eierskap til data for å sikre fellesskapets del av fremtidig verdiskaping og legge grunnlag for fremtidig innovasjon.

Forslag 2

Stortinget ber regjeringen i forbindelse med statsbudsjettet for 2019 vurdere behovet for en nasjonal finansieringsordning for smartbyinitiativer som belønner samarbeidsprosjekter og nasjonal skalering av lokale initiativer.

Forslag 3

Stortinget ber regjeringen i forbindelse med statsbudsjettet for 2019 igangsette et støtteprogram for kommunale mulighetsstudier om smarte byer/kommuner.

Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til representantforslaget og råder Stortinget til å gjøre følgende

v e d t a k:

Dokument 8:142 S (2017–2018) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Per Espen Stoknes, Siri Gåsemyr Staalesen og Torstein Tvedt Solberg om smarte byer – vedtas ikke.

Oslo, i transport- og kommunikasjonskomiteen, den 22. mai 2018

Helge Orten

leder

Bengt Rune Strifeldt

ordfører